

Metodika

Blok 7

Demokracie a komunismus v Československu

LEKCE

30

Československé migrace ve 20. století

CÍLOVÁ SKUPINA

ZŠ / 14–15 let

ČASOVÁ DOTACE

2× 45 minut

MEZIPŘEDMĚTOVÉ
VZTAHY

Občanská výchova /
Osobnostní a sociální
výchova / Etická výchova /
Výtvarná výchova

KLÍČOVÁ SLOVA

migrace / emigrace /
uprchlíci

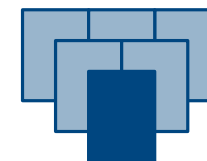
Anotace lekce

Lekce se zabývá fenoménem migrace z českých zemí v průběhu 20. století. Je rozdělena do dvou vyučovacích hodin. V první hodině si žáci kladou otázku „Kdo je migrant?“, samostatně definují pojem migrant a své představy mezi sebou porovnávají. Ve druhé vyučovací hodině žáci v pěti skupinách pracují se vzpomínkami pamětníků a hledají konkrétní příčiny odchodu ze země a jejich důsledky. Výsledky práce skupin pak porovnají mezi sebou a pokusí se je zobecnit.

Badatelské otázky

Kdo je migrant? pro první hodinu a *Proč odešli?* pro druhou hodinu.

Vzdělávací cíle

Obsah

- Žáci vlastními slovy definují pojem migrant.
- Žáci analyzují vzpomínku pamětníka.

Historické myšlení:

Příčina a následek

- Žáci si uvědomují příčiny a dopady událostí na životy konkrétních lidí v minulosti.

Dobové perspektivy

- Žáci se učí lépe porozumět lidem, kteří žili v minulosti.

Badatelské dovednosti

- Vysvětlujeme význam.
- Porovnáváme a třídíme zdroje.
- Sestavujeme podloženou odpověď.

Vazba lekce na RVP ZV (2021)

D-9-7-05 / zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí

Zdroje

Zdroj 1

Definice migrace (Asociace pro mezinárodní otázky)	název
https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Migrace-CSD1.pdf	link

Zdroj 2

Didaktizovaná vzpomínka Trudy Bandler Scaramuzzi	název
https://www.pametnaroda.cz/cs/bandler-scaramuzzi-trudy-1933	link

Zdroj 3

Didaktizovaná vzpomínka Annelies Hennig	název
https://www.pametnaroda.cz/cs/hennig-annelies-1939	link

Zdroj 4

Didaktizovaná vzpomínka Václava Kabourka	název
https://www.pametnaroda.cz/cs/kabourek-vaclav-1937	link

Zdroj 5

Didaktizovaná vzpomínka Jana Hlacha	název
https://www.pametnaroda.cz/cs/hlach-jan-1939	link

Zdroj 6

Didaktizovaná vzpomínka Evy Apfelthaler	název
https://www.pametnaroda.cz/cs/apfelthaler-eva-1957	link

Rozšiřující zdroj

(zadávejte dle uvážení)

HistoryLab: Co připomíná pomník?

název

<https://lms.historylab.cz/katalog/cviceni/co-pripomina-pomnik>

link

komentář

Lekci lze doplnit samostatnou lekcí o emigraci a imigraci s badatelskou otázkou: Kdy odcházeli a přicházeli?, která se zabývá přistěhovalectvím a vystěhovalectvím z Československa a Česka v letech 1920–2010.

Pomůcky: tabule, flipchart, projektor a počítač ideálně s přístupem k internetu, psací potřeby

Návrh postupu

Hodina č. 1

Žáci pracují nejprve individuálně, poté ve skupinách zpracovávají pamětnické vzpomínky, nakonec pracují všichni společně na finálním výstupu.

Fáze

Popis

Učitel

Žák

Komentáře

Fáze 1 max. 10 minut

evokační fáze, práce s prekoncepty a myšlenkovou mapou ve formě postavy

- V první hodině rozdá žákům PL 1, vyzve je k vizualizaci/verbalizaci vlastní představy a prekonceptů souvisejících s migrací.

- Každý žák doplňuje myšlenkovou mapu ke slovu migrant ve tvaru lidské postavy.

- *Námět na úvodní slovo: „V následujících hodinách se budeme zabývat migrací, důvody, proč se lidé stěhují z jednoho místa na druhé. Určitě už o tom něco víte, a mě by zajímalo, jak si představujete typického migranta. Budeme teď pracovat formou myšlenkové mapy.“*

Fáze 2 max. 10 minut

porovnávání prekonceptů

- Vyzve žáky, aby každý obešel nejméně dva spolužáky a porovnal své představy o migrantech s jejich představami a zaznamenal je do tabulky v pracovním listě.

- Žák si srovnává své výstupy s postřehy spolužáků a zapisuje si je do tabulky v PL.

- V čem se shodujete? Co vás naopak na nápadech spolužáků zaujalo?

Fáze 3 10 minut

práce s definicí

- Vyzve žáky, aby si individuálně přečetli definici migrace, tak jak ji na svém webu uvádí Asociace pro mezinárodní otázky. Žáci mají za úkol při čtení rozlišit, zda definice obsahuje informace, které je dosud nenapadly, a podtrhnout si je jako „nové“.

- Žák porovnává své výstupy, doplněné o postřehy spolužáků, s definicí migrace a vyhledává o migraci nové informace.

- Učitel může zdůraznit, že žáci budou i v tomto kroku přidávat informace, které sami vyhodnotí jako nové: Na co už jste přišli sami a co vám definice nabídne nového?

Fáze 4 10–15 minut

formulace vlastní definice pojmu migrant

- Vyzve žáky, aby nyní vytvořili vlastní definici, kdo je migrant, a to ve formě tweetu.

- Žák vytváří vlastní definici slova „migrant“ ve formě tweetu do pracovního listu.

- Je vhodné krátce zopakovat, v čem formát tweetu spočívá (např. omezení na 280 znaků) a kde se používá (sociální síť) a co by měla obsahovat dobrá definice (například jednoznačně popsat význam slova).

Návrh postupu

Hodina č. 2

Fáze

Popis

Učitel

Žák

Komentáře

Fáze 1 5 minut

evokace – práce s tweetovými definicemi

- Vrátime se k definicím z minulé hodiny – kdo se chce podělit o svoji definici? Moderuje čtení, vybízí ke komentářům.

- Žáci uvádějí svoje definice.

- Vrátime se k definicím z minulé hodiny – kdo se chce podělit o svoji definici? Doporučení: i učitel vytvořil svůj tweet a může jej s žáky sdílet.

Fáze 2 20 minut

uvědomění – skupinová práce se vzpomínkou pamětníka

- Žáky rozdělí do pěti skupin, každá skupina dostává vlastní příběh pamětníka (obsahuje vždy vzpomínku, životopisné informace, fotku a tabulku) a pracuje s vlastním pamětníkem.

- Žáci si prostudují vzpomínku a životní osudy pamětníka a vypracují tabulku, v níž formulují okolnosti odchodu do emigrace a vyvozují důsledky emigrace pro další život pamětníka.

- Monitoruje, podporuje, radí, vede. V některých vzpomínkách není explicitně vyjádřeno, co pamětníci získali či ztratili, žáci musí přemýšlet a shodnout se na své interpretaci ve skupině. Předmětem hodnocení bude tabulka vyplněná skupinou.

Fáze 3 20 minut

reflexe – společné porovnávání důvodů, ztrát a zisků

- Učitel připravil v době, kdy žáci pracovali ve skupinách, tabulku na flipchart/tabuli, zapisuje porovnávání osudů pamětníků, vzniká společný zápis (lze vyfotit/nalepit do sešitů).

- Každá skupina představí svého pamětníka, společně žáci přemýšlejí, rozhodují a zapisují do tabulky, která je společná pro všech pět pamětníků, odpovědi na otázky: Kdy a proč odešel, co ztratil a co získal?

- Učitel může napomoci vhodně kladenými otázkami či zaměřením pozornosti žáků na vhodné pamětníky, může je nasměrovat ke srovnání jednoho motivu apod. Společná tabulka není předmětem hodnocení.

Příklad vyplnění společné tabulky

Kdo vzpomíná?	Kdy odešel?	Proč odešel?	Co ztratil?	Co získal?
Trudy Bandler Scaramuzzi	1939	pronásledování Židů	domov, rodiče, jazyk	přežila, mohla se lépe vyrovnat s holocaustem
Annelies Hennig				
Václav Kabourek				
Jan Hlach				
Eva Apfelthaler				

Kritéria hodnocení

Předmětem hodnocení bude tabulka vyplněná skupinou.

Základní úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

Žáci odpovědí na téměř všechny otázky. Najdou v textu bezpečně odpovědi faktografické (kam, kdy) a jen s obtížemi vyvodí, co pamětník svým odchodem získal a ztratil.

Příklady odpovědí

Získal: Nemusel se bát, že ho zase uvězní.

Ztratil: Musel se odstěhovat do ciziny a ztratil domov.

Střední úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

Žáci odpovědí na všechny otázky. Najdou v textu bezpečně odpovědi faktografické (kam, kdy) a vyvodí, co pamětník svým odchodem získal a ztratil. Své názory opřou o argumenty z pamětníkova života.

Příklady odpovědí

Získal: Protože nesouhlasil s režimem, neustále mu hrozilo, že ho znovu zatknou. Nemohl studovat / věnovat se tomu, co jej zajímalo. Rodina byla perzekuována. Útěkem proto získal bezpečí a svobodu a mohl dělat zajímavou práci.

Ztratil: Bydliště a domov, ale ne rodinu.

Pokročilá úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

Žáci odpovědí na všechny otázky. Najdou v textu bezpečně odpovědi faktografické (kam, kdy) a vyvodí, co pamětník svým odchodem získal a ztratil. Rozlišují, co je jejich názor a subjektivní interpretace, kterou si vyvodili na základě znalostí o pamětníkovi, a co pamětník sám výslovně ke ztrátám a ziskům říká (neříká).

Příklady odpovědí

Získal: Myslím, že získala možnost vyrovnat se lépe s holocaustem, spojit se znovu se svou rodinou. Bylo to pro ni asi těžké, sama Trudy píše, že si maminku pamatovala jen trochu. Navíc píše, že maminka neuměla anglicky a ona mluvila jen anglicky. Myslím si, že jim mohlo dlouho trvat, než si zase porozuměly. Zpočátku to asi bylo těžké, ale pak se jazyk asi rychle naučila, když pracovala ve filmovém průmyslu v Římě.

Ztratil: Trudy popisuje, jak ztratila Londýn a musela do cizího prostředí, do Itálie, kde se neuměla domluvit.

Doporučené zdroje

FIALOVÁ, L.

Dějiny obyvatelstva českých zemí.

Praha, 1998.

RYCHLÍK, Jan, et al.

Překračování hranic a emigrace v Československu a východní Evropě ve 20. století.

Securitas imperii, 2016, 29: 10–72

Dostupné online:

https://www.ustrcr.cz/wp-content/uploads/2017/08/SI_29_s10-72.pdf

Metodika

Blok 7 / Demokracie a komunismus v Československu

Lekce 30

Československé migrace ve 20. století

Autoři lekce (metodický a pracovní list):

Andrej Novik

Radmila Prchal Pavlíčková

Iva Vachková

Grafická úprava:

Hedvika Vilinger Člupná

Dílo podléhá licenci [Creative Commons CC BY-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

[Uvedte původ–Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Všechny metodiky a pracovní listy jsou v elektronické podobě ke stažení na webových stránkách dejepisplus.npi.cz.

Rok vydání 2022

Národní pedagogický institut České republiky

www.npi.cz

npi | Národní pedagogický institut
České republiky